

Süleyman Demirel Üniversitesi hastanesinde yatan hastaların bakım veren intörn hemşireler hakkında memnuniyetlerinin incelenmesi

Sıtkı Orak*, Hikmet Orhan**, Burcu Özgürce***, Özlem Ağırman***

*Süleyman Demirel Üniversitesi Isparta Sağlık Yüksekokulu Hemşirelik Bölümü Halk Sağ.Hem. AD. Isparta.

**Süleyman Demirel Üniversitesi Ziraat Fakültesi Zootečni Bölümü, İstatistik AD. Isparta

***Süleyman Demirel Üniversitesi Isparta Sağlık Yüksekokulu Hemşirelik Bölümü 4.Sınıf İntörn Öğrencisi. Isparta.

Özet

Giriş ve amaç: Bu çalışma, Süleyman Demirel Üniversitesi Isparta Sağlık Yüksekokulu Hemşirelik ve Ebelik bölümleri son sınıflarında uygulanan "İntörlük" sisteminin hasta memnuniyeti açısından değerlendirilmesi amacıyla planlandı. Gereç ve Yöntem: Araştırma, Mart 2006' da SDÜ Araştırma ve Uygulama Hastanesinin çeşitli klinikleri, Onkoloji ve Kalp Merkezi'nde yürütülmüştür. Çalışmanın evrenini oluşturan hastalardan kliniklerde en az bir hafta yatan gönüllü 99 hasta ve 75 hasta yakını olasılıksız örnekleme yöntemi ile alınarak 21 sorudan oluşan anket tekniği uygulandı. Anket bulguları SPSS 13.0 programına işlenerek veriler yüzdelik değerler olarak elde edildi. Bulgular ve Sonuç: Araştırmaya katılan hastaların %51.5'inin erkek, %48.5'inin kadın, hasta yakınlarının %30.6'sının kadın ve %69.3'ünün erkek olduğu belirlenmiştir. Hastaların büyük çoğunluğu (%46.5) ev hanımıdır. Araştırma grubunun çoğunluğu ilköğretim mezunudur (%59.6). Hasta ve yakını; "Hasta servise yatarken bir sorun yaşadınız mı?" sorusuna %97.9 oranında hayır derken, "Servise yatışta hasta yatağının hazır olup olmadığına" ise %100 oranında olumlu yanıt vermiştir. "İntörn öğrencileri zamanında ateş, nabız ve tansiyon (ANT) alıyorlar mı?" sorusuna %100 oranında evet derken, "İntörn öğrencilerine injeksiyon yapma, serum takma, kan alma gibi girişimlerinde sorun yaşadınız mı?" sorusuna %96.9 oranında hayır derken, "Diğer fiziksel bakım ve hizmetlerini gereğince yapıp yapmadıkları" sorusuna da %95.9 oranında olumlu yanıt vermişlerdir. Klinisyen doktorun yazdığı ilaçları %100 oranında uyguladıklarını ve "İntörn öğrencilerin bakım verirken kendilerine nasıl davrandıkları" sorusuna; %23.2'si normal derken %72.7'si çok yardımcı oldukları şeklinde yanıtlamışlardır. İntörn öğrencilerinin %100'nün kılık-kıyafetlerinin düzgün olduğunu ve hemşirelik eğitiminde bir yıllık "Klinik Sahada Entegre Uygulama" yapmanın gerekliliğini %98 oranında desteklemişlerdir. Hasta ve yakınlarının "İntörn öğrencileri hakkında öz eleştirilerinin olup olmadığı" sorusuna yanıtları ise %99 oranında "taktir ve kutlama" şeklinde olmuştur. Bulgular kaynaklar ile birlikte yorumlanmıştır..

Anahtar kelimeler: İntörn hemşireler, hasta memnuniyeti.

Abstract

Investigation of Satisfaction of Patients Who Stayed at Hospital of Süleyman Demirel University About Caring Intern Nursing of Isparta Health College

Introduction and Aim: This Research was planned to investigate the patient's satisfaction system of intern over the services carried out by nurse and midwife intern students of Isparta Health College in the Süleyman Demirel University (SDU). Material and Method: The research was conducted in March 2006 learning period at different clinics of the SDU Research and Applications Hospital, Oncology hospital and Heart Center. Data of this study were taken by a questionnaire consisted of 21 questions. Sample size was volunteer 99 patients and their 75 companions who stayed in the hospital for one and more weeks. Statistical analyses of this research were performed using SPSS 13.0 statistical package. Findings and Results: The percentage of male and female patients were 51,5% and 48,5%, respectively, where are the percentage of male and female companion were 30,7% and 69,3%, respectively. Majority of patients 46,5% were housewife. In respect of education level there were high amount of primary school graduate (59,6%). The majority of subjects 97,9%

Yazışma Adresi: Sıtkı Orak
Süleyman Demirel Üniversitesi Isparta Sağlık Yüksekokulu
Hemşirelik Bölümü Halk Sağlığı Hemşireliği Anabilim Dalı,
Isparta.
Telf: 02462114758, GSM: 0546 9207517

Müracaat tarihi: 08.01.2008
Kabul tarihi: 10.02.2009

said "No" when they were asked "Did you encounter any difficulties when admitted to the hospital?" All of the subjects said "Yes, ready" when they were asked "Did bed of the patient ready or not?" and for the question "Did Intern students take the color, pulse, blood pressur in time?" 100 percent gave positive answer. For the question "Did the intern students do other physical duties properly?" 95,9% gave positive answer. For the question "Did you have any problem for making injection, giving serum and taking blood e.g.?" 96,9% gave the "No" answer. For the question "Did the intern students apply all the prescription of clinician?" 100% gave "Yes" answer. For the question "How about behavior of intern students in nursing time?" 23.2% answered "normale" and 72.7% answered "very helpfully". Also, all of the pollsters said that students were dressed and 98% of them supported the requirement of "Clinical and Field Integrated Practices" when to patients and their companions whether they have any other comments on intern students, 99% responded as "appreciation".

Key words: Intern nurses, patient satisfaction.

Giriş

Ülkemizde hemşireliğin bir meslek haline gelişi henüz yüz yılını doldurmaktadır. Hemşireliğin nitelik yönünden gelişimi daha çok eğitim kurumları aracılığı ile olmakta ve bu anlamda eğitimciler çalışmalar yapmaktadır (1,2,3). Özellikle hemşirelik eğitiminde girişimci, kollaboratif, bileşik model ve klinik sahada entegre uygulama yapılması gibi bazı eğitim modelleri üzerinde tartışılmaktadır (4-6). Hükümet tarafından da 26.11.1996 tarihinden itibaren hemşirelik ve ebelik meslekleri lisans eğitime temellendirilmiştir. Aslında bazı çalışmalarda çoğunlukla öğrencilerin mesleklerinde ilgili, şevkatli ve idealist olacaklarını göstermektedir (7,8). Buna karşılık, yapılan araştırmalar eğitimin içinde yer alan uygulamaların daha çok öğretici olduğunu göstermektedir (9).

Hemşirelik ve ebelik meslekleri de toplumun gereksiniminden doğmuştur. Kendine özgü görev alanı, hasta merkezli çalışmanın yanı sıra çalışma ortamına ait sorunlar önemini korumaktadır (10). Toplumun meslek gruplarına bakışı, algılamaları, beklentileri, kuşkusuz o mesleğin sosyal yapısını, prestijini ve gelişmesini etkilemektedir. (11). Küreselleşme ve demografik yapının değişimi yanı sıra teknolojik ve bilişim çağı diye nitelenen 21. yüzyılda, sağlık hizmetlerinin etkilendiği ölçüde hemşirelik mesleği de etkilenmektedir. Bu değişim, hemşirelik uygulamalarına yanıt verecek nitelikli hemşirelerin yetiştirilmesini zorunlu kılmaktadır (12). Ancak, hemşire öğrencilerinin teorik eğitiminde iyileştirme çabaları sürerken, diğer taraftan bir çok klinik uygulamalarda uyum sorunları yaşanmaktadır (13). Hemşire-hasta-hekim ilişkisinde değişime bağlı olarak klinikte hasta merkezli bir ekip hizmeti giderek daha çok yer almaktadır. Aslında, günümüz klinik hemşirelerinin daha çok iş merkezli çalıştıkları, yanı sıra idari sorunlar, eleman eksikliği, malzeme yetersizliği, kuramsal bilgilere uymayan çalışma ortamı, ekip elemanları arasında iletişim bozukluğu

vb. nedenlerle gerçek hemşirelik hizmeti verilemediği bildirilmektedir (14). Benzer sorunlar olarak; servislere yeterli denetimin, hizmet içi programlarının olmadığı ve iş merkezli çalışmanın ağırlıklı olduğu, henüz ekip çalışmasının benimsenmediği hemşirelik hizmetlerinde bir takım olumsuzlukların yaşandığı vurgulanmaktadır (15). Isparta ilindeki hastanelerde yapılan benzer bir araştırmada da hizmet içi eğitimin, sosyal olanakların, görev tanımlarının ve güvenliğinin olmadığı, ücret yetersizliği, iletişimsizlik, malzeme eksikliği, fiziksel koşulların uyumsuzluğu, daha önemlisi okullarda eğitimin yetersizliği bildirilmektedir (16). Klinikteki hemşirelerin genel iş doyumları ortalamanın üstünde bulunurken yüksek stres altında çalışmalarına bağlı olarak sağlıklarının bozulup iş veriminin düştüğü ve tükenmişliğe neden olduğu gösterilmiştir (17,18). İş doyumunu yükseldikçe tükenmişlik düzeyinin azaldığını ve 2., 3. basamak sağlık hizmetlerinde çalışanların tükenmişlik puanlarının birinci basamak sağlık hizmetlerinde çalışanlara göre anlamlı oranda yüksek bulunduğu bildirilmektedir (19).

Yukarıda sözü edilen sorunlar bir taraftan hemşirelik hizmetlerinin kalitesini etkilerken diğer taraftan toplumun beklentileri daha yüksek düzeyde olmaktadır. Kliniklerde nitelikli lisans mezunu ve branslaşmış olarak çalışan hemşire ve ebelerin sayıları arttıkça bu anlamda hizmetin kalitesinin de artacağı doğaldır. Sağlık Yüksekokulumuzun gerçekleştirdiği intörlük sistemi ile hemşirelik ve ebelik öğrencilerinin 4. sınıflarında bir yıl süreyle klinik sahalarda entegre uygulama (KSEU) yaparak mesleki becerileri geliştirdiği ölçüde hasta memnuniyetine katkılarının da artacağı beklenmektedir (20,21).

Gereç ve Yöntem

Bu çalışma, 2005-2006 eğitim ve öğretim yılının Mart ayında Süleyman Demirel Üniversitesi (SDÜ) Isparta Sağlık Yüksekokulu Hemşirelik ve Ebelik bölümlerinin

son sınıflarında dört yıldır uygulanan “Klinik Sahada Entegre Uygulama-İntörnlik” sisteminin hasta memnuniyeti yönünden durumunu değerlendirmek amacıyla tanımlayıcı olarak planlandı. Araştırmanın evreni SDÜ. Araştırma ve Uygulama Hastanesinin çeşitli kliniklerinde en az bir hafta yatan hastalar olup, çalışmaya bilinci açık gönüllü 99 hasta ve 75 hasta yakını olasılıksız örnekleme yöntemiyle alındı. Hasta ve yakınlarına önceden hazırlanan 21 anket sorusu yüz yüze görüşülerek ve özgür iradeleri ile yanıtlamaları sağlandı. Bulgular SPSS 13.0 paket programına işlenerek tabloları yapıldı ve yüzdelik istatistiksel değerleri elde edildi. Bulgular kaynaklara göre yorumlandı.

Bulgular

Araştırmaya katılan hastaların 51’i (%51.5) erkek, 48’i (%48.5) kadın ve hasta yakınlarının 23’ü (%30.6) erkek, 52’i (69.3) kadın idi. Erkek hastaların yaşı 17-80 arası, kadın hastaların yaşı 17-79 arasında idi. Hastaların yattıkları servislere göre dağılımları Tablo 1 de dir.

Tablo 1 – Hastaların Yattıkları Servislerin Dağılımı

Servisler	n	%
Onkoloji	7	7.1
Kalp Merkezi	17	17.2
İç Hastalıkları	14	14.1
Genel Cerrahi	15	15.2
Doğum, Kadın Sağ. ve Hast.	4	4.0
Ortopedi	16	16.2
Üroloji	3	3.0
Fiziktedavi	9	9.1
İnfeksiyon	2	2.0
Nöroloji	5	5.1
Beyin Cerrahi	7	7.1
Toplam	99	100.0

Hastaların ve yakınlarının eğitim düzeyleri ile meslekleri Tablo 2 de dir.

Tablo 2 – Hasta ve Yakınlarının Eğitim Düzeyleri ve Mesleklerine göre dağılımları

		Hasta		Refakatçi	
		n	%	n	%
Eğitim Düzeyi	Okur-Yazar Değil	16	16.2	7	9.5
	İlkokul	59	59.6	46	62.2
	Ortaokul	6	6.1	5	6.8
	Lise	6	6.1	11	14.8
	Yüksek Öğrenim	8	8.1	4	5.4
	Yanıtsız	4	4.0	1	1.4
	Toplam	99	100.0	74	100.0
Meslek	Ev Hanımı	46	46.5	48	64.9
	Memur	6	6.1	10	13.5
	Serbest Meslek	4	4.0	3	4.1
	İşçi	7	7.1	4	5.4
	Çiftçi	3	3.0	1	1.4
	Öğrenci	6	6.1	2	2.7
	Emekli	23	23.2	5	6.7
	Yanıtsız	4	4.0	1	1.4
Toplam	99	100.0	74	100.0	

Hasta ve yakınları; “intörn öğrencilerin zamanında ateş, nabız ve tansiyon (ANT) alıyorlar mı?” sorusuna %100 oranında evet demişlerdir.

Aynı hasta ve yakınlarının; intörnlere hakkında, “hasta servise yatarken bir sorun yaşadınız mı?”, “hasta yatağının hazır olup olmadığı” ve “enjeksiyon yapma, serum takma, kan alma gibi -parenteral- girişimlerinde sorun yaşadınız mı?” ve “fiziksel hemşirelik bakım ve hizmetlerini gereğince yapıp yapmadıkları” sorularına yanıtları Tablo 3’te dir.

Tablo 3– Hastanın Servise Kabulü ile Parenteral Girişim ve Fiziksel Bakım Hizmetlerinin Dağılımı

	Yatış Sorunu		Yatak Hazırlığı		Parenteral Girişimde Sorun		Fiziksel Bakım Hizmetleri	
	n	%	n	%	n	%	n	%
Evet	2	2.0	99	100.0	3	3.0	95	95.9
Hayır	97	97.9	-	-	96	96.9	4	4.1
Toplam	99	100.0	99	100.0	99	100.0	99	100.0

Hasta ve yakınları; intörn öğrencilerin klinisyen doktorun yazdığı reçetesini %100 oranında uyguladıklarını ifade etmişlerdir.

İntörn öğrencilerin “Bakım verirken kendilerine davranışlarının nasıl olduğu” şeklindeki sorusuna yanıtları Tablo 4’de gösterilmiştir.

Tablo 4 – İntörn Öğrencilerin Hastalara Davranışlarının Dağılımı

Seçenekler	n	%
Normal	23	23.2
Çok Yardımcı	72	72.7
Çekingin-Pasif	3	3.0
Kırcı-Sinirli	1	1.0
Toplam	99	100.0

Hasta ve yakınlarının; intörn öğrencilerin “kılık-kıyafetlerinin” durumu ile 4. sınıfta “Klinik Sahada Entegre Uygulama” yapmaları konusundaki yanıtları ise Tablo 5 verilmiştir.

Tablo 5 – İntörnlere Kılık Kıyafetleri ve 1 Yıl Klinikte Uygulama Yapmaları

	Kılık-Kıyafet Uygunluğu		“KSEU” Yapmak*	
	n	%	n	%
Evet	99	100.0	97	98.0
Hayır	-	-	2	2.0
Toplam	99	100.0	99	100.0

*KSEU: Klinik Sahada Entegre Uygulama

Hasta ve yakınları; intörn öğrenciler hakkında “öz eleştirilerinin olup olmadığı” sorusuna ise %99 oranında “taktir ve kutlama” şeklinde yanıt vermişlerdir.

Tartışma

Son yarım yüzyıldaki teknolojik gelişmeler kuşkusuz klasik hemşirelik yerini teknolojiyi kullanan, bilgisayar bilen, maliyet hesabı yapan ve kariyer sahibi hemşirelik modeline bırakmaktadır. Buna karşılık toplumsal saygınlık, mesleki prestij ve yasal haklarından yoksun hemşireler ve ebeler yeterli iş doyumuna ulaşamayıp stres altında görev yapmaktadırlar. Klasik hemşirelikte tamamen hasta merkezli çalışılmaması nedeniyle hasta memnuniyeti de yeterli olmamaktadır. Sağlık çalışanlarının ihtiyacı olan kaliteli bir eğitim ve iş motivasyonunun sağlanması ile hizmet verdiği insanın yaşam kalitesini artıracaktır. Araştırmalar henüz, bu mesleklerde yukarıdaki olgunluğa erişilmediğini göstermektedir (8-21).

Araştırdığımız kadarı ile KSEU yapan intörn hemşire ve ebe öğrenciler hakkında hasta/hasta yakınlarının memnuniyeti konusunda her hangi bir çalışmaya rastlanmadığı için çalışan hemşirelerle ilgili kaynaklardan yararlanıldı. Bu yönde çalışan Oğuz ve ark. (22) Konya Numune Hastanesinde yatan hastaların %41.7 sinin ilköğretim mezunu olduğunu, %66.1'inin hemşirelerden güler yüz beklediklerini ve %21.7 si zamanında bakım vermelerini istediklerini bildirmelerine karşılık çalışmamızda, intörn hemşirelerin gerekli bakım ve girişimleri tam yaptıkları ve hastalara karşı da çok daha iyi davrandıkları görülmüştür.

Keskin ve ark.(23) Karamanoğlu Mehmet Bey Doğum ve Çocuk Bakımevi Hastanesinde yatan hastaların %76'sı doktorların iletişim, mesleki bilgi ve uzmanlıklarına güvendiğini, %77'sinin hemşirelere istendiğinde ulaşılabilirliğini ve %76'nın hemşirelerin hasta mahremiyetine önem verdiğini ve hastaların yatış, taburculuk işlemlerinde hemşirelerin ilgisinin %74 oranlarında olduğunu bildirmiştir. Anket tekniklerinin farklı oluşu yanı sıra SDÜ. Araştırma ve Uygulama Hastanesi'nde hemşirelerin hasta merkezli çalıştığından ve taburculuk işlemlerinin servis sekreterleri tarafından yapıldığı için yorumlanamamıştır.

Okumuş ve Gürbüz (24) Dokuz Eylül Üniversitesi Hastanesi'nde yatan sadece hastalarla ilgili hemşirelik bakım yeterliliğinin değerlendirmesinde; demografik bulguların yanı sıra hastanın servise yatışında ve uyum sağlamasında hemşirenin; %56 çok yeterli ve %40.5 yeterli, ANT-TA alma ve fiziksel gereksinimlerin karşılanmasında (hijyen-mobilizasyon) %17.5 çok yeterli, %48.5 yeterli, ilgi-çatkenlik; %23.5 çok yeterli, %48.5 yeterli oranlarında

bulduğunu bildiren çalışmacılar, hastanın ilk servise yatışından taburcu oluşuna kadar yapılan hizmetlerinde hemşirelerin bireysel bakıma daha fazla zaman ayırmaları ve eğilmeleri gerektiği sonucunu çıkarmıştır. Kaynak çalışmada buraya alınmayan fakat, bu çalışmada elde edilen demografik bulguların örtüşmemesi doğaldır. Buna karşılık çalışmamızda, intörn öğrencilerimizin "hastanın servise kabulünde", "ANT alma", "parenteral girişim ve fiziksel bakım hizmetlerinde" ve "hastalara davranışlarında" bulunan değerler kaynağa göre daha yüksektir.

Sonuç ve Öneri

1. Yukarıda bildirilen kaynaklardan anlaşıldığına göre hemşirelik ve ebelik eğitiminde giderek kuramsal eğitim verilmesine rağmen devlet hastanelerinde iş merkezli klasik bir şekilde hasta bakım hizmeti verildiği anlaşılmaktadır.
2. Günümüz üniversite hastanelerinde ağırlıklı olarak tıp eğitiminin özelliğinden kaynaklanan belirli bir hiyerarşinin olması, taburculuk işlemlerinin tıbbi sekreterlerce yapılması, taşımacılık ve temizlik işlerinin hizmetliler tarafından görülmesi vb. nedenlerle hemşireler ve ebeler çoğunlukla hasta merkezli çalışmaktadırlar.
3. Isparta Sağlık Yüksekokulu'nun başlattığı İntörnlük sisteminde, kaynaklarda bildirilen bazı hemşirelik ve ebelik eğitimlerinin yetersizliğinin aksine öğrencilerin teorik eğitimin yanı sıra yoğun klinik uygulamalarla bilgi ve becerilerinin pekiştirilmesi sağlanmaktadır.
4. Bu çalışma ile Isparta Sağlık Yüksekokulu Hemşirelik ve Ebelik Bölümü intörn öğrencilerin hastalara verdikleri her türlü sağlık girişimlerinin niteliği bakımından kaynaklara göre daha yüksek olduğu anlaşılmaktadır. Buradan mezun olacak hemşirelerin ve ebelerin çalışma alanlarında arzulanan nitelikli sağlık hizmetini verecekleri ümidini göstermektedir.
5. Hemşirelik ve ebelik eğitiminde de ortak dil birliği ve müfredatın olması gerektiği ortaya çıkmaktadır.
6. Benzer gayretler insan sağlığı amacına yönelik olduğuna göre hastanelerde hemşirelik hizmetlerinin artık, hasta merkezli hale getirilmesi gerekmektedir.

Kaynaklar

1. Sökmen S, Baykal Ü. Hemşirelik Yüksekokullarında Eğitimi İyileştirme Çalışmaları İçin Durum Değerlendirilmesi. 1. Uluslararası ve V. Ulusal Hemşirelik Eğitimi Kongresi 2001; 143-147.
2. Başer M, Bayat M, Tunç S. Hemşirelik, Ebelik Eğitim

- ve Uygulamalarında Kalite Sempozyumu 1998; 1-3 .
3. Buldukoğlu K. Yapıcı Okul Klinik İşbirliği Workshop Özet Konuşması. Editör: Demirkıran F., Memiş S. Yapıcı Okul-Hastane İşbirliği Sempozyumu Kitabı 2003; 9-20.
 4. Sütçü H, Akbayrak N. Hemşirelik Yüksekokulu Öğrencilerinin Aktif Eğitimi İle İlgili Görüşleri. 1. Uluslar arası ve V. Ulusal Hemşirelik Eğitimi Kongresi 2001; 137-138.
 5. Üstündağ H, Bozkurt G. Öğrencilerin ve Hemşirelerin Klinik Alanda Entegre Programı İle İlgili Görüşleri. 1. Uluslar arası ve V. Ulusal Hemşirelik Eğitimi Kongresi 2001; .113-115.
 6. Özen T, Kırmızıoğlu S, Sandıkçı H, Zaferoğlu S. Okul-Hastane İşbirliği Modelleri. IV. Ulusal Hemşirelik Öğrencileri Kongresi Özet Kitabı 2005; 211.
 7. Orak S, Özen T, Çavuş D. Süleyman Demirel Üniversitesi Isparta Sağlık Yüksekokulu Öğrencilerinin Meslekleri İle İlgili Bilgi ve Tutumlarının Değerlendirilmesi. III. Ulusal Hemşirelik Öğrencileri Kongresi Özet Kitabı 2004; 82.
 8. Ulusoy M. F. Hemşirelik Yüksekokulları son Sınıf Öğrencilerinin Meslek Bilinçlerinin Araştırılması. III. Ulusal Hemşirelik Kongresi 1992; 409-413.
 9. Korkmaz A. [http:// Yayim.meb.gov.tr/](http://Yayim.meb.gov.tr/) Yayınlar 145 Korkmaz. Htm. 2002; 1-4.
 10. Özcan N, Tekin İ, Çelik G, Konak F, Demirel E, Görgülü Ü. Öğrenci hemşirelerin Klinik Eğitimde Yaşadıkları Sorunlar. III. Ulusal Hemşirelik Öğrencileri Kongresi 2004; 161.
 11. Atalay E, Güler N, Mert S, Özlü S, Demir Ş, ve Karadağ A. Hemşirelik Yüksekokulu Son Sınıf Öğrencilerinin Hemşirelikte Profesyonelliğe İlişkin Görüşleri. III. Ulusal Hemşirelik Öğrencileri Kongresi Özet Kitabı 2004; 31.
 12. Bayık A, Yirmibirinci Yüzyıl Hemşireliği, Hemşirelik Eğitimi ve Hemşirelik Eğiticilerinin Rollerini İçin Nasıl Bir Değişim? 1. Uluslar arası ve V. Ulusal Hemşirelik Eğitimi Kongresi 200; 13-19.
 13. Torun S, Alpaslan N, Öztunç G. Adana Sağlık Yüksekokulu Öğrencilerinin klinik Uygulamalar Sırasında Yaşadıkları Güçlükleri ve Çözümleri. 1. Uluslar arası ve V. Ulusal Hemşirelik Eğitimi Kongresi 2001; 1179-182.
 14. Kum N. Türkiye’de Hemşire-Hasta-Hekim İlişkisinde Değişen ve Gelişen Kavramlar ve Uygulamalar III. Ulusal Hemşirelik Kongresi 1993; 137-140.
 15. Özdemir S. Öğrencilerin Hemşirelik Hizmetlerinde Yaşanan Sorunları Tanılama ve Çözümleme Becerilerinin Belirlenmesi. VII. Ulusal Hemşirelik Kongresi 1999; 22.
 16. Aslankoç R, Öztürk M, Yıldırım N.G. Ebe ve Hemşirelerin Mesleki sorunları ve Anksiyete İle İlişkisi. SDÜ. Tıp Fakültesi Dergisi 2001; 8(2): 12-20.
 17. Elibol N, Ergün T, Ateş B.ve ark. KOÜ. Araştırma ve Uygulama Hastanesinde Çalışan Hemşirelerde İş Doyumunun Belirlenmesi. VII. Ulusal Hemşirelik Kongresi 1999; 25.
 18. Durmuş B, Yıldız İ. Elazığ İl Merkezindeki Hastanelerde Çalışan Hemşirelerin İş Stres Puanlarının Değerlendirilmesi. VII. Ulusal Hemşirelik Kongresi 1999; 24.
 19. Şimşek Z, Kabalcıoğlu F, Karakoç Kaya Ö, Pancart E, Ağlamış Z, Altınyüzük Z. Şanlıurfa’da Görev Yapan Hemşire ve Ebelerin Tükenmişlik- İş Doyumu İlişkisi ve Etkileyen Faktörler. IV. Ulusal Hemşirelik Öğrencileri Kongresi Özet Kitabı 2005; 291.
 20. Orak S, Güngör C, Yörük F. SDÜ. Isparta Sağlık Yüksekokulu 4. Sınıf Klinik Sahada Entegre Uygulaması Yapan Öğrencilerinin Meslekleri İle İlgili Bilgi ve Tutumları. Editör: Demirkıran F., Memiş S. Yapıcı Okul-Hastane İşbirliği Sempozyumu 2003; 103-111.
 21. Orak S, Orhan H, Ağırman Ö, Özgürce B. Hemşirelik-Ebelik Eğitiminde Süleyman Demirel Üniversitesi Örneği; Isparta Sağlık Yüksekokulu İntörn Öğrencilerinin Klinik Sahada Entegre Uygulamaları İle İlgili Bilgi ve Tutumları. SDÜ. Tıp Fak. Dergisi 2008; 15(3): 11-16.
 22. Oğuz S, Düzgün D, Akyol , Akın B. Yatan Hastaların Hemşirelerden Beklentileri ve Hemşirelik Mesleğine Bakış Açılıarı. III. Ulusal Hemşirelik Öğrencileri Kongresi Özet Kitabı 2004; 106.
 23. Keskin N, Gedik S, Parlak N, Aksuoğlu A, Saklı F, Aker M. N, ve ark. Karamanoğlu Mehmet Bey Doğum ve Çocuk Bakımevi Hastanesindeki Hastaların Hizmetten ve Personelden Memnuniyet Düzeyleri. IV. Ulusal Hemşirelik Öğrencileri Kongresi Özet Kitabı 2005; 356.
 24. Okumuş H, Gürbüz H. Hastaların Hasta Bakım Yeterliliğini Değerlendirmeleri. III. Ulusal Hemşirelik Kongresi 2004; 386-391.